İnternet Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Alternatif Çözüm Yolları

I. Giriş

Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, alan adları (domain) yalnızca teknik bir adresleme aracından ibaret olmaktan çıkmış; markaların, işletmelerin ve bireylerin çevrimiçi kimliklerini temsil eden ve ekonomik değeri yüksek dijital varlıklar hâline gelmiştir. Bir alan adı, çoğu zaman bir şirketin çevrimiçi görünürlüğünün ve itibarının temelini oluşturmakta olup ticari rekabet ve fikri mülkiyet hukuku açısından da merkezi bir öneme sahiptir.

Alan adlarının haksız, kötü niyetli veya yanıltıcı şekilde kullanımı, hem marka sahiplerinin itibarını zedeleyebilir hem de tüketici nezdinde karışıklığa yol açabilir. Bu nedenle alan adı tescili ve kullanımı, hukuki düzenlemeler ve etkin uyuşmazlık çözüm mekanizmaları ile desteklenmesi gereken stratejik bir konu olarak değerlendirilmektedir.

II. Alan Adı Uyuşmazlıklarının Ortaya Çıkışı

Alan adı uyuşmazlıkları genellikle marka hukuku ile kesişmektedir. *Sanal işgal (cybersquatting), kasıtlı yazım yanlışı (typosquatting) veya sahte yönlendirme (phishing)* gibi teknikler kullanılarak, bilindik bir markanın çevrimiçi kimliği taklit edilebilir. Bu kapsamda kaydedilen alan adları, mevcut bir marka ile karıştırılacak şekilde tasarlanmakta ve haksız menfaat elde etme amacı gütmektedir.

Marka sahibi, bu tür kötü niyetli alan adı kayıtlarını fark ettiğinde, hem yargısal mercilere başvurabilir hem de alan adlarına özgü alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarını devreye sokabilir. Alan adı uyuşmazlıklarının artması, Türkiye'de merkezi ve güvenli bir alan adı yönetim sistemine olan ihtiyacı da gündeme getirmiştir.

III.TRABİS ve ".tr" Alan Adları Yönetimi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından mevzuat geliştirmeleri yapılarak kurulan .tr Ağ Bilgi Sistemi (TRABİS), ".tr" uzantılı alan adlarının tahsisi ve yönetimi için merkezi bir sistem işlevi görmektedir. TRABİS, alan adı başvuru işlemlerinin gerçek zamanlı yürütülmesini, veri tabanının güncellenmesini, rehber hizmetlerinin sunulmasını ve tüm süreçlerin güvenli ve süreklilik içinde yürütülmesini mümkün kılar. 14 Eylül 2022 itibarıyla TRABİS, ".tr" uzantılı alan adlarının tahsisini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden devralmış ve yönetim sorumluluğunu üstlenmiştir.

IV. Türkiye'de Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Hukuki Çerçeve

TRABİS ile birlikte, ".tr" uzantılı alan adları için alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizması işletilmeye başlanmıştır. Bu mekanizma, Uyuşmazlık Çözüm Hizmet Sağlayıcıları (UÇHS) aracılığıyla yürütülür ve İnternet Alan Adları Uyuşmazlık Çözüm Mekanizması Tebliği ile usul ve esasları belirlenmiştir.

Uyuşmazlık çözüm sürecinde şikayetçi, ihtilaflı alan adının sahip olduğu veya ticarette kullandığı marka, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer tanıtıcı işaretlerle aynı veya karıştırılacak derecede benzer olduğunu; alan adı sahibinin yasal bir hakkı veya bağlantısının bulunmadığını ve alan adının kötü niyetle tahsis edilmiş veya kullanıldığını iddia ederek başvuruda bulunur. Başvuru sırasında şikayetçi; iletişim bilgilerini, iptal veya devir talebini, iddiasını destekleyen belgeleri ve önceki başvuru bilgilerini UÇHS'ye sunar.

UÇHS, başvuruyu kabul ettiğinde alan adını TRABİS'e ve ilgili kayıt kuruluşuna bildirir, alan adını geçici olarak dondurur ve şikayet edilen tarafa bildirim yapar. Şikayet edilen taraf, on gün içinde yanıt verir ve bilgi ile belgelerini sunar. Uyuşmazlık, bağımsız hakem veya üç hakemden oluşan bir heyet tarafından dosya üzerinden incelenir; heyet gerekirse ek bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

Hakem heyeti, şikayet edilenin cevabının alınmasından itibaren on beş gün içinde, mevzuat ve içtihatları dikkate alarak alan adının iptali, şikayetçiye devri veya şikayetin reddine karar verir. Karar, TRABİS'e, kayıt kuruluşlarına ve taraflara bildirilir ve uygulanır. Taraflar aralarında anlaşarak süreci sona erdirebilir; bu durumda hakem çalışmasını sonlandırır ve durum UÇHS'nin internet sitesinde ve TRABİS ile kayıt kuruluşlarına duyurulur.

V. Alan Adı Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uluslararası Arena: UDRP ve WIPO

Alan adı uyuşmazlıklarının uluslararası düzeyde çözümünde öne çıkan mekanizma, ICANN tarafından kabul edilen Uniform Domain-Name Dispute-Resolution Policy (UDRP)'dir. UDRP, alan adı üzerinde hak iddiasında bulunan marka sahiplerine, kötü niyetli veya haksız şekilde kaydedilmiş alan adlarına karşı hızlı ve maliyet etkin bir çözüm yolu sunar.

Bu kapsamda başvuru sahipleri, alan adının ticari marka veya hizmet markası ile aynı veya karışıklığa yol açacak şekilde benzer olduğunu, alan adı sahibinin yasal bir hakkının veya haklı menfaatinin bulunmadığını ve alan adının kötü niyetle tescil ve kullanıldığını ispat etmekle yükümlüdür. Üç şartın birlikte gerçekleşmesi hâlinde, alan adının devri veya terkinine karar verilebilir.

UDRP başvuruları, genellikle World Intellectual Property Organization (WIPO) nezdinde yürütülür. WIPO, başvuruların alınması, alan adının geçici olarak kilitlenmesi ve taraflara bildirilmesi gibi süreçleri elektronik ortamda yürütür. Başvurular, dosya üzerinden tek veya üç hakemli kurul tarafından incelenir; gerekirse ek belge ve bilgi talebinde bulunulur. Hakem heyeti, kararını genellikle on dört gün içinde verir ve karar TRABİS benzeri kayıt sistemlerine bildirilerek uygulanır.

UDRP ve WIPO uygulamaları, Türkiye'deki TRABİS ve UÇHS mekanizması ile birçok açıdan paralellik göstermektedir. Her iki sistem de alan adlarının hızlı ve öngörülebilir bir şekilde çözülmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, UDRP kapsamında kötü niyetin tespitine ilişkin kriterler ve WIPO kararları, alan adlarının yalnızca tescilli markalara değil, marka bilinirliği yüksek veya sektörel öneme sahip işaretlere karşı da korunabileceğini göstermektedir.

VI. Sonuç

Alan adları, dijital çağda markaların, işletmelerin ve bireylerin çevrimiçi kimliğini ve itibarını koruyan stratejik varlıklardır. Türkiye'de TRABİS'in kurulması ve UÇHS aracılığıyla işletilen alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizması, ".tr" alan adlarına ilişkin uyuşmazlıkların hızlı, öngörülebilir ve etkili bir şekilde çözülmesini mümkün kılmaktadır. TRABİS öncesi alan adlarına ilişkin bazı sınırlamalar bulunsa da, yeni sistemle birlikte hem alan adı tescil süreçleri hem de ihtilaf çözümü şeffaf ve merkezi bir çerçeveye kavuşmuştur.

Uluslararası düzeydeki UDRP ve WIPO uygulamaları ile paralellik, Türkiye'nin alan adı yönetiminde küresel standartlara uyum sağladığını göstermektedir. Öte yandan, alan adı sahibine ilişkin bilgilerin sınırlı açıklanması gibi uygulama farkları, şikayetçinin delil toplama ve iddialarını destekleme süreçlerini etkileyebilmektedir.

Sonuç olarak, TRABİS ve UÇHS sistemi, alan adı uyuşmazlıklarının dava yoluna başvurmaksızın çözümünü sağlayan etkin bir mekanizma olarak öne çıkar. Süreçlerin şeffaflığının artırılması, bilgiye erişimin güçlendirilmesi ve uygulamadaki eksikliklerin giderilmesi, hem hak sahipleri hem de tüketiciler açısından hukuki öngörülebilirliği ve dijital varlıkların korunmasını güçlendirecektir.

Internet Domain Name Disputes and Alternative Resolution Mechanisms

I. Introduction

In today's rapidly digitalizing world, domain names are no longer merely technical addressing tools; they have evolved into valuable digital assets that embody the online identities of brands, businesses, and individuals. A domain name frequently constitutes the cornerstone of a company's online visibility and reputation, and it carries central significance in both competition and intellectual property law.

The unfair, bad-faith, or misleading use of domain names can not only harm the reputation of trademark owners but also create consumer confusion. Therefore, the registration and use of domain names should be regarded as a strategic issue that needs to be supported by regulations and effective dispute resolution mechanisms.

II. Emergence of Domain Name Disputes

Domain name disputes often overlap with trademark law. Methods such as cybersquatting, typosquatting, or phishing are commonly used to imitate the online identity of well-known brands. Such domain names are created in a way that causes confusion with existing trademarks and are aimed at gaining unfair advantage.

When trademark owners encounter these bad-faith registrations, they can either take the matter to court or turn to alternative dispute resolution mechanisms designed specifically for domain names. The rising number of disputes has also highlighted the importance of having a centralized and secure domain name management system in Türkiye.

III. TRABİS and the Management of ".tr" Domain Names

The ".tr" Network Information System (TRABIS), established through regulatory efforts by the Information and Communication Technologies Authority (BTK), functions as a centralized system for the allocation and management of ".tr" domain names. TRABIS enables real-time processing of domain name applications, updating of databases, provision of directory services, and the secure and continuous execution of all processes. As of September 14, 2022, TRABIS has taken over the allocation of ".tr" domain names from Middle East Technical University and assumed management responsibility.

IV. Domain Name Disputes and Legal Framework in Türkiye

With the establishment of TRABİS, an alternative dispute resolution mechanism has been implemented for ".tr" domain names. This mechanism is carried out through Dispute Resolution Service Providers (UCHS) and its procedures and principles are determined by the Regulation on Internet Domain Names Dispute Resolution Mechanism.

During the dispute resolution process, the complainant claims that the disputed domain name is identical or confusingly similar to a trademark, trade name, business name, or other distinctive sign they own or use in trade; that the domain name holder has no legal right or legitimate interest; and that the domain name has been registered or used in bad faith. In the application, the complainant submits their contact information, request for cancellation or transfer, supporting documents, and information on previous applications to the UCHS.

Once the UCHS accepts the application, it notifies TRABIS and the relevant registrar, temporarily suspends the domain name, and informs the respondent. The respondent has ten days to reply and submit their information and documents. The dispute is examined on file by an independent arbitrator or a panel of three arbitrators, who may

request additional information or documents if necessary.

The arbitral panel issues a decision within fifteen days from the receipt of the respondent's reply, taking into account relevant legislation and precedents. The decision may result in the cancellation of the domain name, its transfer to the complainant, or the rejection of the complaint. The decision is communicated to TRABIS, registrars, and the parties, and it is enforced accordingly. The parties may settle between themselves, in which case the arbitrator terminates the proceedings and the situation is announced on the UCHS's website and communicated to TRABIS and the registrars.

V. Domain Name Dispute Resolution in the International Arena: UDRP and WIPO

The most prominent international mechanism for resolving domain name disputes is the Uniform Domain-Name Dispute-Resolution Policy (UDRP), adopted by ICANN. Under the UDRP, trademark owners may seek a fast and cost-effective remedy against domain names registered unfairly or in bad faith.

In this framework, complainants are required to prove that the domain name is identical or confusingly similar to a trademark or service mark; that the domain name holder has no legal rights or legitimate interests; and that the domain name was registered and used in bad faith. If all three conditions are met, the domain name may be transferred or cancelled. UDRP proceedings are generally conducted before the World Intellectual Property Organization (WIPO).

WIPO handles the submission of applications, temporary locking of domain names, and notifications to the parties electronically. Complaints are reviewed on file by a single arbitrator or a panel of three arbitrators, who may request additional information or documents if necessary. The arbitral panel usually renders its decision within fourteen days, and the decision is communicated to registry systems similar to TRABIS for enforcement.

The UDRP and WIPO procedures show many similarities with the TRABIS and UCHS mechanisms in Türkiye. Both systems are designed to ensure that domain name disputes are resolved in a rapid and predictable manner. Moreover, the criteria for determining bad faith under the UDRP and WIPO decisions demonstrate that domain names may be protected not only against registered trademarks but also against signs with high brand recognition or sectoral significance.

VI. Conclusion

In the digital age, domain names are strategic assets protecting online identity and reputation. The establishment of TRABIS in Türkiye and the UCHS alternative dispute resolution mechanism enable fast, predictable, and effective resolution of ".tr" domain name disputes. While earlier systems had limitations, TRABIS introduced a transparent and centralized framework for registration and disputes.

Parallels with UDRP and WIPO reflect compliance with global standards, though limited disclosure of domain holder information may hinder evidence collection.

In conclusion, TRABIS and UCHS provide an effective non-litigation mechanism for domain disputes. Enhancing transparency, access to information, and addressing practical gaps will improve legal predictability and digital asset protection.